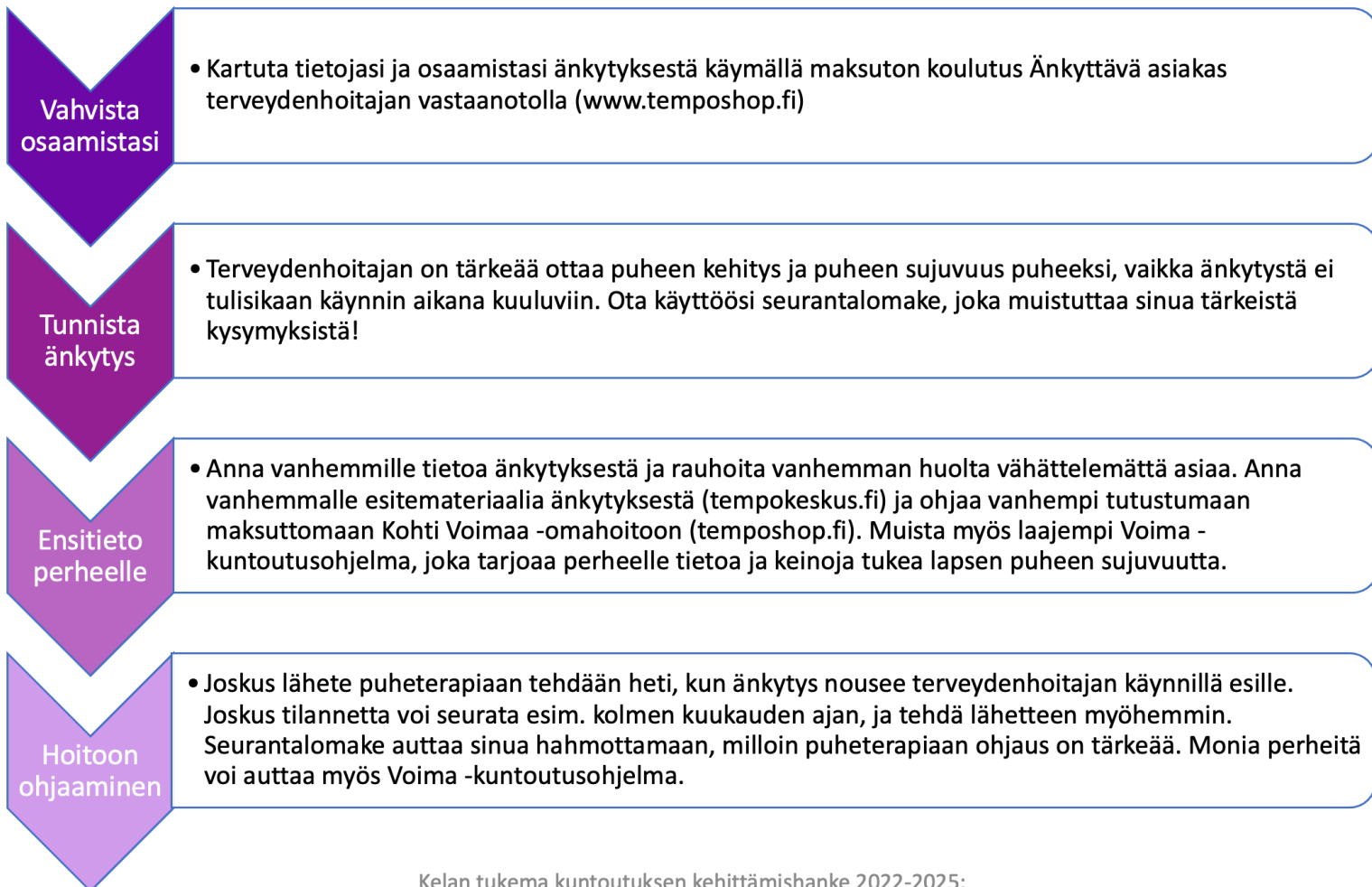

Terveystenhoitaja – näin kohtaat lapsen änkytksen!

Terveystenhoitajille:

Perheille:

Varhais-
kasvatukseen:

Kelan tukema kuntoutuksen kehittämishanke 2022-2025:
Änkyttävien lasten hoidon saatavuuden parantaminen.
Voimavarakeskus Tempo Oy

Alle kouluikäisen lapsen änkytyksen tunnistaminen ja seuraaminen terveydenhoitajan vastaanotolla

2–6 v.

Lomake on tarkoitettu terveydenhoitajan työn tueksi alle kouluikäisen lapsen änkytyksen tunnistamiseksi. Lomakkeen teemoja voi käydä keskustellen vanhemman kanssa läpi. Lomakkeeseen voi kirjata muistiin änkytyksen piirteitä ja mikäli tilannetta jäädään seuraamaan, voi samaan lomakkeeseen kirjata havainnot myös seurantakäynniltä.

Puheen sujumattomuuden tunnistaminen

Millaista lapsen puhe on? Miten lapsi ilmaisee itseään? Onko lapsen puhe vaivattomasti etenevää? Onko näin ollut aina, vai onko lapsella puheessa kausia tai tilanteita, jolloin puhe on ollut sujumatonta tai lapsella änkytystä?

☐

puhe on ollut aina sujuvaa

☐

puheessa on ollut sujumattomuutta

Jos lapsen puhe on ollut aina sujuvaa, ei kyselyä tarvitse jatkaa eteenpäin.

Änkytyksen alkaminen

	käynnin pvm: havainnot	käynnin pvm: havainnot
Milloin änkytys alkoi ensimmäisen kerran?		
Miten änkytys ilmenee? Millaista se on tyypillisesti? Millaista se on vaikeimmillaan?		
Miten änkytys on vaihdellut alkamisen jälkeen? Onko änkytys muuttunut helpompaan tai hankalampaan suuntaan?		

Jos lapsen änkytyksen alkamisesta on kulunut 6 kuukautta, tee lähete puheterapeutille.

Ohjaa perhe joka tapauksessa tutustumaan maksuttomaan Kohti Voimaa -omahoitoon (www.temposhop.fi) ja anna vanhemmalle varhaisen tuen toimintaohje lapsen puheen sujuvuuden tukemisesta (www.tempokeskus.fi)

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa, voit välittää varhaiskasvatukseen tietoa heille suunnatusta maksuttomasta koulutuksesta (www.temposhop.fi), joka auttaa lapsen puheen sujuvuuden tukemisessa arjen tilanteissa.

Lapsen reaktiot puhumiseen

Miten lapsi reagoi puheen sujumattomuuteen, miten lapsi käyttäytyy puhumisen ollessa vaikeaa?		
Vaikuttaako änkytys lapsen osallistumiseen ja puherohkeuteen? Miten?		
Mitä lapsi kertoo änkytyksestä ja puhumisesta?		

Jos lapsi reagoi änkytukseen kielteisesti, esimerkiksi turhautuu tai välttelee puhumista, ohjaa perhe puheterapiaan heti riippumatta siitä, kauanko änkytyksen alkamisesta on kulunut aikaa.

Vanhemman huolestuneisuus

Kuinka huolissaan vanhempi on lapsen änkytyksestä? asteikolla 0=ei lainkaan huolissaan, 10=erittäin huolissaan		
Miltä änkytys vanhemmasta tuntuu?		
Miten vanhempi kokee voivansa auttaa lasta?		

Jos vanhemmat ovat hyvin huolissaan lapsen änkytyksestä, tee lähete puheterapiaan heti.

Maksuton Kohti Voimaa -omahoito voi auttaa vanhempaa. Muista myös laaja Voima - kuntoutusohjelma, josta vanhempi saa merkittävästi tietoa ja keinoja tukea lapsen puheen sujuvuutta.

Voit välittää varhaiskasvatukseen tietoa heille suunnatusta maksuttomasta koulutuksesta, joka auttaa tukemaan lapsen puheen sujuvuutta arjen tilanteissa.

Voit jäädä seuraamaan puheen sujuvuuden muutoksia ja sopia perheen kanssa seurantakäynnin neuvolaan 3–6 kuukauden päähän, mikäli kaikki seuraavat kohdat täyttyvät:

☐

lapsen änkytyksen alkamisesta on alle 6 kuukautta

☐

lapsi ei reagoi änkytukseen kielteisesti eikä se vaikuta lapsen puhumiseen eri tilanteissa

☐

vanhempi ei ole asiasta vielä huolissaan

Änkytyksen tunnistaminen ja hoitoon ohjaaminen kouluterveydenhoitajan vastaanotolla

7–13 v.

Lomake on tarkoitettu terveydenhoitajan työn tueksi kouluikäisen lapsen änkytyksen tunnistamiseksi. Lomakkeen teemoja voi käydä lapsen kanssa keskustellen läpi. Lomakkeeseen voi kirjata muistiin tämän hetken tilannetta, ja kysymyksiin voi palata seuraavassa terveystarkastuksessa.

Puhumisen puheeksi ottaminen

Ota koululaisen kanssa puhuminen puheeksi. Voit kysyä koululaiselta esimerkiksi, onko puhuminen hänelle vaivatonta, onko toisten helppo saada hänen puheestaan selvää, tai onko hän itse huolissaan puheen tuottamisesta. Mikäli lapsi tuo esille jotain puhumiseen liittyviä teemoja, kannattaa niistä kysyä lisää ja tarkistaa, onko kyse änkytyksestä vai jostain muusta. Samoja teemoja voi kysyä myös lapsen vanhemmalta.

☐

puhe on ollut aina sujuvaa ja helppoa

☐

puheessa on ollut sujumattomuutta

Jos lapsen puhe on ollut aina sujuvaa, ei kyselyä tarvitse jatkaa eteenpäin.

Koululaisen ohjaaminen puheterapeutille

Änkytys on koululaisen puheessa usein jo pysyvä ominaisuus. Se voi kuitenkin vaihdella määrällisesti ja laadullisesti kausittain paljon. Änkytys voi välillä olla lähes kokonaan pois, ja palata taas voimakkaanakin puheeseen. Siksi asia on hyvä ottaa puheeksi kouluterveydenhuollossa. Puheessa kuuluvan änkytyksen määrä ei välttämättä kerro siitä, kuinka häiritsevänä koululainen kokee asian ja miten se vaikuttaa osallistumiseen puhetilanteissa. Tämän vuoksi puheterapiaan lähettämiseksi voi olla useita eri syitä. Seuraavan sivun kysymykset auttavat sinua arvioinnin tekemisessä.

Ohjaa koululainen puheterapiaan, jos yksikin seuraavista kohdista täyttyy:

☐

koululaisen änkytys on runsasta ja puheen tuottaminen on työlästä

☐

koululainen reagoi änkytykseen ja se herättää esimerkiksi turhautumista, häpeää tai muita kielteisiä tunteita

☐

änkytys rajoittaa koululaisen osallistumista ja johtaa välttelyyn, esim. tunneilla vastaaminen, lukeminen ääneen tai jutteleminen kavereiden kanssa vähenee, koululainen vaihtaa puheessaan vaikeiksi kokemiaan sanoja helpommiksi, tai lopettaa puhumisen

☐

koululaisen vanhemmat ovat tilanteesta huolissaan, eikä heillä ole riittäviä keinoja auttaa lasta änkytyksen kanssa

Änkytys tällä hetkellä

	käynnin pvm: havainnot	käynnin pvm: havainnot
Miten änkytys ilmenee? Millaista se on tyypillisesti? Millaista se on vaikeimmillaan?		
Miten änkytys vaihtelee? Onko änkytys muuttunut helpompaan tai hankalampaan suuntaan?		
Kuinka vaikeaksi koululainen arvioi änkytyksen tällä hetkellä (0 = ei lainkaan vaikeaa, 10 = erittäin vaikeaa)		

Koululaisen reaktiot puhumiseen

Kuinka häiritseväenä koululainen kokee änkytyksen (0 = ei lainkaan vaikeaa, 10 = erittäin vaikeaa)		
Mikä kaikki vaikuttaa koululaisen kokemukseen änkytyksen häiritsevyydestä?		
Miltä koululaisesta tuntuu, kun hän änkyttää?		

Änkytyksen vaikutukset osallistumiseen

Vaikuttaako änkytys siihen, minkä verran koululainen puhuu eri tilanteissa? Millä tavalla, missä tilanteissa?		
Kertooko koululainen asiansa änkytyksestä huolimatta? Kertooko lyhyemmin kuin haluaisi, jättääkö joskus asian sanomatta?		

Vanhemman huolestuneisuus

Kuinka huolissaan vanhempi on lapsen änkytyksestä ja sen vaikutuksista (0 = ei lainkaan huolissaan, 10 = erittäin huolissaan)		
Mitä änkytys vanhemmassa herättää?		
Miten vanhempi kokee voivansa auttaa koululaista?		

Aina puheterapiaan ohjaaminen ei ole tarpeen. Ohjaa joka tapauksessa koululainen ja vanhemmat tutustumaan maksuttomaan Kohti Kasvua -omahoitoon (www.temposhop.fi).

Kerro lapsen opettajalle heille suunnatusta maksuttomasta koulutuksesta Koululaisen änkytys (www.temposhop.fi), joka auttaa opettajaa huomioimaan änkytystä arjen tilanteissa.